

WIELKA KSIEGA

gramatyki angielskiej
w **400** ćwiczeniach

Marta Fihel ♦ Dariusz Jemielniak ♦ Paweł Rutkowski
Elżbieta Bujnowicz ♦ Zuzanna Hryciuk ♦ Marianna Laskowska

Marta Fihel ♦ Dariusz Jemielniak ♦ Paweł Rutkowski
Elżbieta Bujnowicz ♦ Zuzanna Hryciuk ♦ Marianna Laskowska

WIELKA KSIĘGA

gramatyki angielskiej
w **400** ćwiczeniach

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9	6. CZASOWNIKI MODALNE	113
TESTY	12	1. Czasowniki modalne	113
CZĘŚCI MOWY		2. Can i could	114
1. PRZEDIMKI	18	3. May i might	117
1. A/an	18	4. Must i have to	118
2. A/an czy one	19	5. Need	120
3. The	20	6. Shall i will	122
4. Pominięcie przedimka	22	7. Should i ought to	125
5. Przedimek a nazwy własne	24	8. Dare	125
6. Przedimki przed określeniami czasu	26	9. Tryb przypuszczający	126
7. Szczególne przypadki	29	10. Czasowniki modalne w odniesieniu do przeszłości	127
2. INNE OKREŚLNIKI	32	7. PRZYMOTNIKI I PRZYSŁÓWKI	130
1. Zaimki wskazujące	32	1. Przymiotnik	130
2. Zaimki i określniki dzierżawcze	33	2. Przymiotnik – pozycja w zdaniu	130
3. Dopełniacz saksoński	35	3. Imięstów w roli przymiotnika	135
4. Of	37	4. Przymiotniki – kolejność	136
5. Określenia ilości	38	5. Przysłówki	137
3. ZAIMKI	44	6. Przymiotnik czy przysówek?	138
1. Zaimki osobowe	44	7. Przysówek – pozycja w zdaniu	140
2. Zaimki zwrotne	46	8. Stopniowanie przymiotników i przysówek	147
3. Zaimki i przysłówki nieokreślone	50	9. Przymiotniki i przysłówki niestopniowalne	152
4. Uogólnienia	51	10. Porównania	153
4. RZECZOWNIKI	54	11. Modyfikacja przymiotnika i przysłówka	157
1. Rzeczownik	54	12. Przymiotnik i bezokolicznik	160
2. Liczba pojedyncza i mnoga	55	13. Przymiotnik i przymimek	161
3. Rodzaj gramatyczny	60	14. Elementy słowotwórstwa	164
4. Rzeczowniki złożone	62	8. LICZEBNIKI	167
5. Rzeczowniki zbiorowe	66	1. Liczebniki – lista	167
6. Rzeczowniki niepoliczalne	68	2. Liczebniki – zasady użycia	169
7. Pominięcie rzeczownika	78	3. Liczebniki tradycyjne	173
8. Modyfikacja rzeczownika	79	4. Ułamki	174
9. Rzeczownik – typowe końcówki	83	9. PRZYIMKI	177
5. CZASOWNIKI	85	1. Przyimki czasu	177
1. Czasownik	85	2. Przyimki miejsca	181
2. Czasowniki pomocnicze	89	3. Przyimki ruchu	188
3. Czasowniki kauzatywne	98	4. Różne	190
4. Czasowniki sygnalizujące zmianę	100	5. Przyimki na końcu zdania	193
5. Czasowniki łącznikowe	101	6. Wyrażenia przyimkowe	195
6. Czasowniki-pułapki	104	7. Elementy słowotwórstwa	197
7. Czasowniki złożone (phrasal verbs)	110		
8. Czasowniki ruchu	112		

ZDANIE		
10. CZASY TERAŹNIEJSZE	200	
1. Czas Present Simple	200	
2. Tryb rozkazujący	204	
3. Czas Present Continuous	206	
4. Czasowniki statyczne (stative verbs)	210	
5. Present Simple czy Present Continuous	214	
6. Czas Present Perfect	215	
7. Czas Present Perfect Continuous	220	
8. Present Perfect czy Present Perfect Continuous	223	
11. CZASY PRZESZŁE	225	
1. Czas Past Simple	225	
2. Past Simple czy Present Perfect	229	
3. Czas Past Continuous	230	
4. Past Continuous i Past Simple	234	
5. Czas Past Perfect	236	
6. Czas Past Perfect Continuous	239	
7. Used to	241	
8. Would w odniesieniu do przeszłości	242	
12. CZASY PRZYSZŁE I SPOSOBY WYRAŻANIA PRZYSZŁOŚCI	244	
1. Czas Future Simple	244	
2. Czas Future Continuous	247	
3. Czas Future Perfect	249	
4. Czas Future Perfect Continuous	252	
5. Inne sposoby wyrażania przyszłości	254	
6. Sposoby wyrażania przyszłości – podsumowanie	256	
7. Czasy przyszłe w przeszłości	261	
13. ZDANIE: PODSTAWOWE STRUKTURY	264	
1. It is i there is	264	
2. Potwierdzenie	269	
3. Przeczenie	270	
4. Pytania	274	
5. Zgodność podmiotu i orzeczenia	287	
14. STRONA BIERNA I PODOBNE ZAGADNIENIA	289	
1. Dopełnienie	289	
2. Czasowniki przechodnie i nieprzechodnie	292	
3. Strona bierna	293	
4. Get/Have something done	305	
5. Czasowniki ergatywne	307	
15. ZDANIE: STRUKTURY +	310	
1. Bezokolicznik	310	
2. Zdania bezokolicznikowe	312	
3. Gerund	315	
4. Gerund i bezokolicznik	317	
5. Równoważniki zdania	323	
6. Emfaza	325	
7. Inwersja	327	
8. Elipsa	331	
16. MOWA ZALEŻNA	334	
1. Mowa niezależna i zależna	334	
2. Mowa zależna – stwierdzenia	334	
3. Mowa zależna – pytania	341	
4. Mowa zależna – rady, nakazy, prośby, ostrzeżenia	345	
5. Tryb łączący	348	
17. ZDANIA WZGLĘDNE I ROZSZCZEPIONE	350	
1. Zdania względne	350	
2. Zdania rozszczerpione	358	
18. ZDANIA WARUNKOWE	361	
1. Zdania warunkowe – wprowadzenie	361	
2. Zdania warunkowe – prawdy ogólne	362	
3. Zdania warunkowe możliwe	363	
4. Zdania warunkowe hipotetyczne	364	
5. Zdania warunkowe nieprawdopodobne	367	
6. Zdania warunkowe mieszane	368	
7. Zdania warunkowe – łączniki i struktury	369	
8. Zdania warunkowe – zestawienie	372	
19. ŻYCZENIA I PREFERENCJE	374	
1. Would rather/sooner	374	
2. Wish i if only	375	
3. Had better	377	
4. It's (high) time	378	
5. Prefer	379	
20. SPÓJNIKI I ŁĄCZNIKI ZDAŃ	381	
1. Spójniki i łączniki zdań	381	
2. Również	385	
DODATKI	389	
KLUCZ ODPOWIEDZI	394	

WHO AND/OR WHAT COULD BE LESS GLAMOROUS THAN A PEDANTIC
OLD RULE-HAPPY GRAMMARIAN? AN ENGLISH GRAMMARIAN AT THAT?
THE TRUTH OF THE MATTER IS, HOWEVER, THAT *GLAMOUR* AND *GRAMMAR*
ARE IN ORIGIN ONE AND THE SAME WORD.

*Kto i/lub co ma w sobie mniej splendoru niż pedantyczny, stary, trzymający się reguł
gramatyk? W dodatku angielski gramatyk? Prawda jest jednak taka, że glamour
(„splendor”) i grammar („gramatyka”) są etymologicznie jednym i tym samym słowem.*

WILLARD VAN ORMAN QUINE

Quiddities: An Intermittently Philosophical Dictionary, Harvard University Press, 1987
(*Różności. Słownik prawie filozoficzny*, przełożył Cezary Cieśliński, Aletheia, 1995)

WSTĘP

Pisząc, że angielski to współczesna lingua franca, wygłosimy banał. Uzasadnijmy ten frazes: mniej więcej jedna piąta książek wydawanych na świecie jest w języku angielskim; po angielsku powstaje zdecydowana większość artykułów naukowych. Angielski jest głównym językiem międzynarodowych spotkań, zjazdów i szczytów, po angielsku porozumiewają się piloci i lekarze, informatycy i ludzie interesu. Jest to rodzimy język około 360 milionów ludzi; w sumie porozumiewa się nim jednak aż 1 350 000 000 osób.

Angielski sprawia trudności nie tylko ze względu na różnice socjologiczne, geograficzne czy kulturowe. W fascynującej książce *Babel. W dwadzieścia języków dookoła świata* Gastona Dorrena znajdujemy listę (bynajmniej nie wyczerpującą) rozmaitych z angielskim kłopotów – dostarczają ich chociażby aspekty (na przykład **continuous** ciągły i **simple** prosty), czasowniki nieregularne, przedimki (kiedy użyć **a**? kiedy **the**? kiedy przedimek pominąć?). Na tym oczywiście nie koniec; autor trafnie określa pola minowe z pogranicza leksyki i gramatyki – „kłopotliwe królestwo przyimków”, „olbrzymią i nieprzystępną domenę czasowników frazowych”¹.

My wszyscy – każdy z autorów tej książki i każdy z Czytelników – z pewnością możemy dodać tu coś od siebie. Istotnie: każdego, kto uczy się angielskiego, nawet kiedy posługuje się nim już stosunkowo biegle i swobodnie, nachodzą wątpliwości. Jak użyć danego słowa? Ile jest właściwie czasów gramatycznych? Co to jest **czasownik modalny**? Czym różni się **ill** od **sick**? Jak właściwie powiedzieć *0.49*, a jak *2/3*? Skąd wzięło się słowo **brunch**? Czy można użyć **will** po **if**? W *Wielkiej księdze gramatyki angielskiej w 400 ćwiczeniach* staramy się wyjaśnić te oraz wszelkie inne problematyczne kwestie.

Wielka księga gramatyki angielskiej to wyczerpujące kompendium współczesnego języka angielskiego. Zawarto w niej zasadniczo **pełny zakres struktur gramatycznych** oraz **liczne zagadnienia leksykalne**, których znajomość jest niezbędna w praktycznej komunikacji.

Dzięki zawartym na początku książki **testom kompetencji** sprawdzisz swoją wiedzę i zdiagnozujesz swoje braki, w których uzupełnieniu pomoże Ci obszerny zestaw **ponad 400** różnorodnych **ćwiczeń** wraz z kluczem odpowiedzi.

W książce znajdziesz:

- **testy kompetencji**, dzięki którym ocenisz swój poziom znajomości gramatyki angielskiej i zdiagnozujesz swoje braki,
- wyczerpujące i przystępne omówienie **wszystkich zagadnień gramatycznych**,
- przejrzyste omówienie licznych **zagadnień leksykalnych**,
- elementy **słownotwórstwa**,
- **ponad 400 ćwiczeń** sprawdzających z kluczem odpowiedzi,
- rozbudowane **przykłady zastosowania** teorii w praktyce.

1 Dorren Gaston, *Babel. W dwadzieścia języków dookoła świata*, Wydawnictwo Karakter, Kraków 2019, s. 389–390, przełożyła Anna Sak.

W książce używamy (oszczędnie!) następującej terminologii gramatycznej:

NAZWA ANGIELSKA	NAZWA POLSKA	PRZYKŁADY
noun	rzeczownik	bee, daughter, tea, music
compound noun	rzeczownik złożony	beehive, son-in-law
abstract noun	rzeczownik abstrakcyjny	music, health, love, science
concrete noun	rzeczownik konkretny	owl, seed, cardboard, guy
common noun	rzeczownik pospolity	brush, wheel, woman, ring
proper noun	rzeczownik własny, nazwa własna	England, Jupiter, Smith, Rome
collective noun	rzeczownik zbiorowy	team, government, police
countable noun	rzeczownik policzalny	toe, socket, lab, hatchet
uncountable noun	rzeczownik niepoliczalny	peace, salt, oil, literature
verb	czasownik	hurt, stand, gossip, feel, quit
modal verb	czasownik modalny	can, could, may, might, must, will, shall, would, should, ought
auxiliary verb	czasownik pomocniczy; czasownik posiłkowy; operator	be, have, do
modal auxiliary verb	modalny czasownik pomocniczy/ posiłkowy	can, could, must, will, shall, would, should
transitive verb	czasownik przechodni	edit, launch, scratch, borrow
intransitive verb	czasownik nieprzechodni	sleep, die, smile, fall
copular/linking verb	czasownik łącznikowy	be, feel, seem, appear
phrasal verb	czasownik złożony/frazowy	look after, turn down, hang out
prepositional verb	czasownik łączący się z przyimkiem	refrain from, consist of
infinitive	bezokolicznik	to yawn, yawn, to chase, chase
base form	forma podstawowa	yawn, chase, run, drink, realise, take off, look up to
gerund	forma gerund	sleeping, listening, climbing
Past Participle	imiesłów bierny/uprzedni	slept, annoyed, gone
Present Participle	imiesłów czynny/współczesny	sleeping, annoying, going
adjective	przymiotnik	hazardous, tasty, bland, rainy
possessive adjective	określnik dzierżawczy	my, your, his, her, its, our, their

NAZWA ANGIELSKA	NAZWA POLSKA	PRZYKŁADY
adverb	przysłówek	quickly, well, desperately, here, tomorrow
determiner	określnik	a, some, her, this
article	przedimek	a, an, the
definite article	przedimek określony	the
indefinite article	przedimek nieokreślony	a, an
demonstrative	przedimek wskazujący	this, that, these, those
pronoun	zaimek	I, me, mine, myself
personal pronoun	zaimek osobowy	I, you, he, me, us, them
reflexive pronoun	zaimek zwrotny	myself, ourselves
possessive pronoun	zaimek dzierżawczy	mine, hers, yours
relative pronoun	zaimek względny	who, whom, which, that
preposition	przyimek	on, behind, up, into, after, past
numeral/number	liczebnik	three, seventy-four, first
cardinal number	liczebnik główny	one, eleven, thousand
ordinal number	liczebnik porządkowy	third, ninth, twenty-first
quantifier	kwantyfikator	a few, few, many, plenty
conjunction	spójnik	and, so, but, although, unless, if
interjection	wykrzyknik/wykrzyknienie	oh, wow, ouch, hooray, yuck, ugh
subject	podmiot	A girl w zdaniu A girl is watching a cartoon.
verb	orzeczenie	is watching w zdaniu A girl is watching a cartoon.
object	dopełnienie	a cartoon w zdaniu A girl is watching a cartoon.
SVO	<i>podmiot-orzeczenie-dopełnienie, typowy szyk twierdzącego zdania angielskiego, np. The cat was chasing mice.</i>	

W naszych objaśnieniach pojawiają się też skróty:

AmE amerykański angielski **sth** = **something** coś, czegoś, czymś itd.
BrE brytyjski angielski **l.p.** liczba pojedyncza
sb = **somebody** ktoś, kogoś, komuś itd. **l.m.** liczba mnoga

1. PRZEDIMKI

A cat is climbing **an** oak tree. **The** tree is tall and **the** cat is small.

L.P.	L.M.
a/an	–
the	the

1. A/AN

A/an występuje wyłącznie przed rzeczownikami w liczbie pojedynczej.

a + **spółgłoska** : a clock [ə klɒk], a scheme [ə ski:m]

an + **samogłoska** : an apple [ən 'æpəl], an hour [ən aʊə].

Uwaga! Istotna jest tu wymowa, a nie pisownia pierwszej głoski wyrazu:
a yacht [ə jɒt], **a unicorn** [ə 'ju:nəkɔ:n].

1. Fill in the gaps with *a, an*, or *–*.

- a) orange b) jumper c) orange jumper d) kangaroo e) UFO
f) shoe g) hand h) eye i) eyes j) ring k) earring
l) blue earring m) radio n) song o) university p) post office

A/an używamy:

- gdy mówimy o obiekcie, którego sami nie znamy lub nie zna go nasz odbiorca (ani z kontekstu, ani z wcześniejszej części wypowiedzi):

Jim's sister has bought **a new house**. There was **a university** in this town.

- w opisach:

She's got **a nice voice**. Henry seems **a quiet person**.

- gdy mamy na myśli jakiś pojedynczy egzemplarz, bez znaczenia który:

Don't drink from the bottle, There must be **a bottle** of red wine
get **a glass**! in the pantry.

A/an pojawia się także przed rzeczownikami niepoliczalnymi w użyciu policzalnym:

I'd like **an orange** juice, please.

- gdy mówimy o przynależności danej osoby bądź przedmiotu do pewnej klasy lub grupy:

Suzie is **a vet**. The whale is **a mammal**, not **a fish**.

- kiedy wygłaszamy prawdę ogólną dotyczącą wszystkich przedstawicieli danej grupy:
A cat can make a wonderful pet. **A mobile** makes life easier.
- przed rzeczownikiem policzalnym w liczbie pojedynczej w wykrzyknieniach rozpoczynających się od wyrazów **what** i **such**:
What a lovely day! **It's such a good idea!**
- w określeniach dotyczących częstotliwości, miar, wag typu **once a month** *raz w miesiącu*, **fifty miles an hour** *pięćdziesiąt mil na godzinę*, **€15 a kilo** *15 euro za kilogram*:
These apples cost **PLN3.50 a kilo.** She attends piano lessons **twice a week.**
- wyjątkowo przed nazwiskami i imionami, aby zaakcentować, że kogoś nie znamy:
A Mr Novak (= a person unknown to the speaker) called while you were out.

Przedimka **a/an** nie używamy w liczbie mnogiej. W powyższych sytuacjach rzeczownika w liczbie mnogiej nie poprzedzamy żadnym przedimkiem:

Whales are **mammals**.

Young pupils often are shy.

2. Fill in the blanks with **a** or **an**.

Example: With her looks, she can pass for **an** Italian.

- This dress has defect.
- Do you need to wear uniform at work?
- We want to go on adventure.
- I haven't had day off for months.
- They gave us ultimatum.

3. Rewrite the sentences, putting the missing article **a** in the right place.

Example: What masterpiece! → What **a** masterpiece!

- They have set up detective agency.
- Can you give me carrier bag?
- Mouse is timid by nature.
- Mark usually comes round to Bill twice week.

2. A/AN CZY ONE

Gdy coś liczymy lub mierzymy, możemy w znaczeniu *jeden* użyć zarówno przedimka **a/an**, jak i liczebnika **one** (**one** występuje częściej w tekstach o charakterze oficjalnym):

Do you really want to live **a/one hundred years**, regardless of your mental state?

A pojawia się tylko przed pojedynczym liczebnikiem takim jak **hundred**, **million** itp., a nigdy w środku liczebnika złożonego:

a thousand, a hundred

X **nie: four thousand a hundred.**

four thousand **one** hundred

- przed rzeczownikiem reprezentującym pewną grupę osób lub zwierząt (np. gatunek) czy klasę przedmiotów:

The cat is lazy. (= cats in general)

The computer has changed our world.

- przed przymiotnikiem w stopniu najwyższym, liczebnikami porządkowymi oraz przed **only** użytym jako przymiotnik (*jedyny*):

Mateusz is **the shortest** boy in class.

We met on **the second** of November.

Shelly is **the only person** who knows how to talk to Leo.

- przed przymiotnikiem lub przysłówkiem w stopniu wyższym, kiedy mówimy o dwóch cechach lub właściwościach, które są od siebie zależne:

The more we study, **the less** we remember.

A: When should I finish the project? B: **The sooner the better.**

- przed przymiotnikiem w funkcji rzeczownika, czyli wtedy, gdy przymiotnik odnosi się do określonej, łatwo rozpoznawalnej grupy, np.: **the young** *młodzi*, **the poor** *biedni*, **the unemployed** *bezrobotni*. Funkcję rzeczownika mogą pełnić również niektóre przymiotniki określające narodowość. Są to przymiotniki zakończone na **-sh** i **-ch**, np. **the Polish**, **the British**, **the Dutch**.

Przed takimi przymiotnikami przedimek pomija się wtedy, gdy występują one po wyrazach takich jak **few**, **fewer**, **many**, **more**, **both** i określnikach dzierżawczych, np.:

According to the analysis, there will be **more unemployed** next year.

Przymiotniki występujące z przedimkiem **the** mogą również odnosić się do pojedynczej osoby, np.: **the accused** *oskarżony*, **the diseased** *chory*, **the deceased** *zmarły*, **the former** *ten pierwszy*; *pierwszy z wymienionych*, **the latter** *ten ostatni*; *ostatni z wymienionych*.

- przed nazwami instrumentów muzycznych, kiedy generalizujemy lub mówimy o grze na danym instrumencie, np.:

The piano is a wonderful instrument.

Ziggy can **play the guitar**, can't he?

Uwaga! W amerykańskim angielskim lub w języku specjalistycznym **the** często się pomija, np.:

He **played trumpet** in a jazz band. (AmE)

W innych sytuacjach nazwa instrumentu muzycznego w liczbie pojedynczej może zostać poprzedzona zaimkiem nieokreślonym, np.:

She's bought **a guitar**.

- w konstrukcji **the... + of...**

What is the best way to practise **the pronunciation of new words**?

- przed niektórymi nazwami własnymi:

His wife insisted on going to **the Tatras**.

5. Rewrite the sentences, putting the missing article *the* in the right place.

Example: More, merrier! → **The** more, **the** merrier!

- a) They are shooting a film here. Film is about our town.
- b) Rain was easing up, so we decided to move on.
- c) Paris wouldn't be Paris without Eiffel Tower.
- d) I don't know first thing about it.
- e) Young are often impatient.

6. Fill in the blanks with *a* or *the*.

Example: **The** British are known for their love of tea.

- a) weather was getting warmer with each passing day.
- b) She always has her nose in book.
- c) Aren't you going to pick up phone?
- d) friend will drop me there.
- e) How well can you play drums?

4. POMINIĘCIE PRZEDIMKA

POMINIĘCIE A/AN

Nieobecność przedimka **a/an** określa się czasem jako przedimek zerowy. Z przedimkiem zerowym stykamy się:

- przed rzeczownikami niepoliczalnymi:
I usually have **coffee** with **sugar**.
- przed rzeczownikami w liczbie mnogiej:
I brought **flowers** for my wife.
- przed nazwami posiłków, np. **breakfast**, **lunch**, **dinner**, jeśli nie poprzedza ich dodatkowe określenie:
What time do you usually have breakfast? (X **nie: ... have a breakfast?**)

Przedimki przed nazwami posiłków występują jednak wówczas, kiedy dany posiłek opisujemy:

The lunch we ordered wasn't worth the money.

I've just been invited to **a dinner to celebrate my grandfather's 90th birthday**.

7. Choose the correct form.

Example: Wash your hands and come to **=/a** dinner.

- a) **A children/Children** adore **a/-** cuddly toys.
- b) **A water/Water** is essential for **a/-** life.
- c) **A foodie/Foodie** loves **a/-** goodies.
- d) What does **a/-** traditional full English breakfast look like?
- e) They run **a/-** small organic farm.

POMINIĘCIE THE

Przedimek **the** pomijamy w następujących sytuacjach:

- przed rzeczownikiem poprzedzonym zaimkiem wskazującym lub określnikiem dzierżawczym, np.:
Could you lend me **your car**? Have you seen **this film**?
- przed rzeczownikiem poprzedzonym dopełniaczem saksońskim, np.:
Ann's drawings are quite good.
- kiedy mówimy o osobach lub rzeczach w sposób ogólny, używając rzeczownika w liczbie mnogiej:
Teachers ought to like working with **people**.
- przed rzeczownikiem **television** w znaczeniu ogólnym (*telewizja*), np.:
I hardly ever watch **television**. What's on **TV** tonight?
- często w związkach dwóch rzeczowników, zwłaszcza w wyrażeniach przymkowych, np.:
You ought to teach your children how to eat **with knife and fork**.
They walked **arm in arm**.
- przed nazwami większości ulic, jeśli nie poprzedza ich dodatkowe określenie:
I used to live on **Holly Drive**.
- przed rzeczownikami abstrakcyjnymi, jeżeli nie są używane w konkretnym znaczeniu. Porównaj:
Giving advice (= advice in general) can turn against you.
The advice (= the specific piece of advice) my lawyer had given me helped me a lot.
- przed nazwami gier i sportów:
Andrew makes all those children enjoy playing **tennis**.
- przed rzeczownikiem **nature** w znaczeniu *świata przyrody*. Porównaj:
They admired the beauties of **nature** (= the natural world).
What is **the nature** (= specific qualities) of this chemical?
- przed nazwami własnymi poza niektórymi omówionymi w haśle >>> PRZEDIMEK A NAZWY WŁASNE, s. 24:
He was born in **Toronto, Canada**, but he elected to move to **Europe**.
- przed rzeczownikami **bed** łóżko, **hospital** szpital (tylko BrE), **church** kościół, **prison** więzienie, **jail** więzienie, **school** szkoła, **college** koledż, **university** uniwersytet (tylko BrE), **court** sąd, **work** praca, **market** rynek, **cinema** kino, **theatre** teatr, **opera** opera, jeśli o określonych przez te wyrazy miejscach mówimy, odnosząc się do celów, do których zostały powołane, np. **go to prison** oznacza iść do więzienia, żeby odbyć karę, **go to hospital** – iść do szpitala, żeby się leczyć itp. W innych sytuacjach

powyższe rzeczowniki poprzedza się przedimkiem określonym lub nieokreślonym, oczywiście w zależności od kontekstu. Porównaj:

He was tired and he went **to bed**.

Liz is **in hospital**, waiting for an operation. (BrE)

A: Where is my book? B: It's **on the bed**.

Paul works in **a hospital** as a nurse.

- w wyrażeniach **by + nazwa środka transportu**: **by bus, by car, by train, by bicycle, by air, by boat, on foot, on horseback**.

W innych użyciach rzeczowniki oznaczające środki transportu poprzedza się **a/an** lub **the**. Porównaj:

We travelled there **by plane**.

I must get off **the bus** at the next stop.

My sister has bought **a car**.

Przedimka nie używa się też w wyrażeniach **by/via + nazwa środka komunikacji**:
Can I send the invoice **via e-mail**?

8. Choose the correct form.

Example: Will you be available for **the**/– meeting?

- You always read **a/the** gripping book from **the**/– cover to cover.
- Megan went to **the**/– hospital to cheer up her sick friend.
- Jim likes walking in **the**/– mountains.
- They reached this tiny island by **the**/– boat.
- And now let's get down to **the**/– work my dears!

9. Choose the correct form.

Example: They always study together after **a/the/–** school.

- We set off on **a/the/–** foot for the beach.
- Ann quickly lost her interest in **a/the/–** ballet.
- Have you got **a/the/–** current photo of her?
- They have set up a kebab stall in **a/the/–** Pine Street recently.
- This is **a/the/–** only all-night shop in the area.

5. PRZEDIMEK A NAZWY WŁASNE

W większości przypadków nie poprzedza się nazw własnych (czyli imion, nazwisk, nazw geograficznych itd.) żadnymi przedimkami:

Nick Cave comes from **Australia**.

Przedimek określony **the** poprzedza jednak nazwy własne, jeśli występują przy nich dodatkowe określenia, uszczegółowienia:

The young Kowalski wanted to be a lumberjack.

I wish I'd asked my grandma more often about her life in **the pre-war Warsaw**.

IMIONA I NAZWISKA: THE

The występuje przed imieniem lub nazwiskiem w kilku przypadkach:

- przed nazwiskiem w liczbie mnogiej oznaczającym rodzinę lub małżeństwo noszące to nazwisko:
Would you be so kind as to remind me that I should call **the Roystons**?
- kiedy chcemy wskazać konkretną osobę spośród dwóch (lub więcej) o tym samym nazwisku:
Meg didn't mean **the Novak from our class**, she was talking about someone else.
- jeśli podkreślamy fakt, że osoba, o której mowa, jest powszechnie znana:
The young wannabe poet boasted to have shaken hands with **the Henry Chinaski**.

IMIONA I NAZWISKA: A/AN

Poprzedzenie nazwiska przedimkiem **a/an** jest dopuszczalne w kilku sytuacjach:

- kiedy podkreślamy, że osoba, o której mowa, jest nam nieznana:
The boss is busy talking to **a Loyd**.
- kiedy mamy na myśli pewne cechy, które uosabia osoba nosząca dane nazwisko:
Perhaps he's not **a Tesla**, but I'm sure he'll make a career as an engineer.
- jeśli mamy na myśli dzieło danego artysty, np.:
A Munch was stolen from this museum ten years ago or so.
- kiedy podkreślamy, że osoba, o której jest mowa, należy do wymienionej rodziny:
She was **a Robertson** before she got married.

10. Fill in the blanks with *a* or *the*.

Example: You don't have to be **a** Sherlock Holmes to deduce it!

- a) They told us to get in touch with John Garner? Who is he?
- b) I know Swansons. They are a nice couple.
- c) You have bumped into Hugh Grant?! This famous English actor?
- d) You have mistaken Miss Mitchell who lives here with Mrs Mitchell who lives in Glasgow.
- e) It is Hokusai. Am I right? No one has ever painted Mount Fuji like he did.

NAZWY GEOGRAFICZNE

Przedimkiem **the** poprzedzane są następujące nazwy geograficzne:

- łańcuchów górskich, np. **the Himalayas**, ale nie szczytów, np. **Ben Nevis**
- archipelagów, np. **the Philippines**, ale nie pojedynczych wysp, np. **Tahiti**
- mórz, oceanów i rzek, np. **the Pacific, the Red Sea, the Rhine**, ale nie jezior, np. **Lake Como**
- pustyń, np. **the Sahara**

Angielskie nazwy pojedynczych szczytów górskich z krajów nieanglojęzycznych zawierają przedimek określony tylko wtedy, gdy miały go także w języku oryginału, np. **the Meije** (oryg. *la Meije*) i **the Matterhorn** (oryg. *das Matterhorn*).

Przedimek **the** występuje w nazwach politycznych, które zawierają rzeczownik po-spolyty, jak np. **republic** czy **kingdom**:

the People's Republic of China, the United Kingdom

Przedimek **the** poprzedza również nazwy państw w liczbie mnogiej:

the United States of America, the Netherlands

Jedyne duże miasto, którego nazwę poprzedza przedimek **the**, to **the Hague** *Haga*; spośród małych miejscowości przedimkiem wyróżnia się kanadyjskie **the Pas**.

11. Fill in the gaps with *the* where necessary.

Example: **the** Mediterranean Sea

a) . . . South America	j) . . . Bahamas
b) . . . Japan	k) . . . western Canada
c) . . . Texas	l) . . . Andes
d) . . . United Arab Emirates	m) . . . Mount Etna
e) . . . Republic of Ireland	n) . . . Pacific Ocean
f) . . . Netherlands	o) . . . Nile
g) . . . Madrid	p) . . . Gulf of Mexico
h) . . . Prague	q) . . . Lake Victoria
i) . . . Bermuda	r) . . . United States of America

12. Choose the correct form.

Example: The largest lake in England is **the/–** Windermere.

- All these Polish legends are about **the/–** Carpathians.
- The/–** Mount Everest was first climbed in 1953.
- The/–** Amazon is the longest river in **the/–** USA.
- The/–** Madagascar is in **the/–** Indian Ocean.
- They are sunning themselves somewhere in **the/–** Maldives.

6. PRZEDIMKI PRZED OKREŚLENAMI CZASU

Przed nazwami dni tygodnia, miesięcy i świąt na ogół nie stosujemy przedimków:

I'll see you on **Monday**.

He was born in **February**.

Where are you going to spend **Christmas**?

Nazwy pór roku występują bez przedimka lub z przedimkiem określonym, np.:

I always go to the mountains in **(the) summer**.

Ta sama zasada dotyczy Nowego Roku, np.:

How do they celebrate **(the) New Year** in your country?

Przedimek **the** może poprzedzać nazwę pory roku również wtedy, gdy określamy dokładnie, o którą konkretnie chodzi, podając rok lub zastępując przedimkiem **the** wyrazy **last** ostatni i **next** następny, np.:

They got married in **the spring of 2006**.

I last saw my grandpa in **the winter**. (= last winter)

Przed nazwami pór roku, miesięcy i dni poprzedzonych wyrazami **last** i **next** przedimek określony nie występuje:

I'm going to the dentist **next Tuesday**.

Jeśli chcemy opisać pewną porę roku czy dzień tygodnia lub bardziej precyzyjnie określić jego cechy, używamy przedimka nieokreślonego, np.:

It was **a beautiful winter/Sunday**.

This is **an autumn we'll always remember**.

Nazwy dni tygodnia można poprzedzić przedimkiem nieokreślonym, który stanowi wówczas odpowiednik wyrazu *jakiś*, sygnalizując tym samym, że mamy na myśli dzień, o którym wiemy, że był na przykład sobotą, ale niewiele ponadto, np.:

Mike came back on **a Tuesday** – that's all I know.

Jeśli natomiast określamy dany dzień bardziej precyzyjnie i konkretnie, poprzedzamy jego nazwę przedimkiem określonym, np.:

Sally left town on **the Monday after Christmas**.

Określenia pór dnia w wyrażeniach przyimkowych poprzedzamy przedimkiem określonym, np.:

I feel exhausted **in the evening**.

Diana called me at six **in the morning**.

Wyjątkiem od tej zasady jest wyrażenie **at night** (w nocy):

Marcin prefers working **at night**.

W innych użyciach rzeczowniki oznaczające pory dnia poprzedza się, w zależności od kontekstu, przedimkiem określonym lub nieokreślonym, np.:

It was **a chilly morning**.

She had a feeling that **the afternoon** would never end.

Przedimek nie występuje przed wyrazami **midday** południe, **midnight** północ i **noon** południe:

It's almost **midnight** – I'm going to bed.

13. Choose the correct form.

Example: A summer/Summer makes people cheerful.

- On **the Monday/Monday** Janice turned up for work as usual.
- Early in **the/-** morning Dorothy is always up and about.
- It was almost **the/-** midnight.
- The next/Next** Friday they are throwing a party.
- It's **the/-** winter so you should wear a cap and gloves.

14. Choose the correct form.

Example: **A/The** morning at school seemed to drag on endlessly.

- a) It was **an/the** ordinary Sunday in a small town.
- b) **The spring/Spring** of 1992 was the happiest time of Karen's life.
- c) **The Saturday/Saturday** after Tom's arrival was an eventful day.
- d) **The winter/Winter** of that year was exceptionally harsh.
- e) On **a/the** frosty January morning several years ago he arrived at my place.

15. Choose *a/an* or *the*.

Example: They are talking to **a/the** stranger.

- a) A: What do you think of Mr. Sharow? B: He is **a/the** best candidate for this position.
- b) I used to play **an/the** acoustic guitar.
- c) Charlie took me to **a/the** most expensive restaurant in town.
- d) A: What does she do for **a/the** living? B: She is **a/the** nurse.
- e) We learned about **a/the** Northern Lights in geography class yesterday.
- f) A: We need some fresh air. Could you open **a/the** window, please? B: Which one? A: **A/The** one next to **a/the** door. B: No problem.
- g) **A/The** climate is changing, we all feel it.
- h) Because of **a/the** devastating fire, which I told you about, we're dealing with multiple crises.

16. Fill in the gaps with *a/an* or *the* where necessary.

Example: Have you read **the** New York Times recently?

- a) After supper I felt very tired, so I went to my bedroom. When I opened door I saw big lizard on my bed.
- b) My grandfather is very well-read in politics. He always reads Guardian.
- c) As kids we used to phone each other in evening.
- d) She is working for CIA.
- e) We have got a meeting on Friday.
- f) She has spent the whole night in office.
- g) Emma had a baby in autumn of 2018.
- h) My uncle has to go to bank to change some money, and then he is going to post office to send us letter.
- i) Come on! Let's go home.
- j) I couldn't believe it. She finished it before midnight.

16. MOWA ZALEŻNA

1. MOWA NIEZALEŻNA I ZALEŻNA

By przytoczyć czyjąś wypowiedź podczas pisania tekstu, ujmujemy ją w cudzysłów i dodajemy odpowiedni czasownik, np. **say** mówić, **powiedzieć**, **ask** pytać, **tell** mówić, **powiedzieć**:

"I'll call you as soon as I arrive," Henry said.

"Did you commute to school when you were a child?," she asked.

Takie przytaczanie wypowiedzi to mowa niezależna. Podczas rozmowy znacznie częściej korzystamy jednak z mowy zależnej (**reported/indirect speech**). Powyższe zdania w mowie zależnej wyglądają następująco:

Henry said (that) he'd call me as soon as he arrives.

She asked if I had commuted to school when I had been a child.

Mowy zależnej używamy, przytaczając:

- stwierdzenia:

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
I'm a psychologist, she said.	She said (that) she was a psychologist.
Your son will be rich one day, he claimed.	He claimed that her son would be rich one day.

- pytania:

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
What's your job?, she asked.	She asked what my job was.
When did they get divorced?, Betty inquired.	Betty inquired when they had got divorced.

- inne wypowiedzi:

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
You should get some rest, she advised him.	She advised him to get some rest.
Help us, please!, they begged.	They begged us to help them.

2. MOWA ZALEŻNA – STWIERDZENIA

CZASOWNIKI W MOWIE ZALEŻNEJ

Stwierdzenia przytaczane w mowie zależnej wprowadza się za pomocą różnych czasowników, m.in.: **add** dodawać, **admit** przyznawać, **agree** zgadzać się, **answer/reply** odpowiadać, **assume** zakładać, **believe** wierzyć, **claim** twierdzić, **comment** komentować,

complain narzekać, **deny** zaprzeczać, **explain** wyjaśniać, **insist (on)** nalegać, naciskać (na), **know** wiedzieć, **remark** wspominać, **shout** krzyczeć, **suppose** przypuszczać, **suspect** podejrzewać, **think** myśleć, **sądzić**, **understand** rozumieć, np.:

She **believed** that in spite of the parting they'd be able to remain civil and co-parent their five-year-old son together.

The spokesperson **explained** that the entire misunderstanding had resulted from neglect on the other party's side.

SAY CZY TELL

Najczęściej używamy czasowników **say** (**said**, **said**) i **tell** (**told**, **told**), znaczących *mówić, powiedzieć*. Struktura zdań wygląda następująco:

say (that) + zdanie

Tom **said** (that) he would help me to carry the bag.

tell + dopełnienie + (that) + zdanie

Tom **told me** (that) he would help me to carry the bag.

Say odnosi się właściwie do wszelkich typów wypowiedzi, w tym również np. do pytań, okrzyków zachwyty czy pozdrowień, podczas gdy **tell** tylko do takich, w których stwierdza się fakty albo nakazuje czy doradza, co należałoby zrobić. Różnica znaczeniowa jest wyraźna zwłaszcza w mowie niezależnej, gdzie **say** określa prawie wszystkie typy mówienia, a **tell** tylko niektóre z nich.

Add some more water and keep kneading, **she said**.

Add some more water and keep kneading, **she told him**.

She told him to add some more water and keep kneading.

Good afternoon, everyone, Charles **said to** the students. (X nie: Good afternoon, everyone, -Charles **told the students**.)

 Uwaga! W mowie zależnej ani **say**, ani **tell** nie mogą służyć do relacjonowania pytań.

'What's the matter with you?', I **said**. (X nie: 'What's the matter with you?' **I told him**.)

'What are you doing?', I asked him/I **said** (to him).

I **asked him** what he was doing. (X nie: I **said/told** what he was doing.)

Z wyjątkiem utartych wyrażen bezpośrednio po czasowniku **tell** następuje dopełnienie wskazujące na tego, komu się coś mówi (np. imię własne lub zaimek osobowy). Czasownik **say** na ogół nie łączy się z takim dopełnieniem, a jeżeli chce się je dodać, to musi ono przybrać postać wyrażenia z przyimkiem **to**, np.:

Alastair **told me** that he wouldn't be back before ten.

(X nie: Alastair **told to me**...)

Alastair **said to me** that he wouldn't be back before ten.

(X nie: Alastair **said me**...)

SAY I TELL – WYRAŻENIA

SAY	TELL
say a word powiedzieć słowo	tell a story opowiedzieć historię
say a phrase wypowiedzieć wyrażenie	tell a joke opowiedzieć dowcip
say a sentence wypowiedzieć zdanie	tell the truth mówić prawdę
say a name powiedzieć imię	tell a lie/tell lies skłamać/kłamać

Sulky as usual, he didn't **say a word** and left the room to be on his own.
It's bedtime. Would you like me to **tell you a story** before you go to sleep?

Rzeczowników w zwrotach z **tell** nie zastępuje się zaimkami **it (to)** czy **this (to)**:

She **told the news** to her husband. (X **nie**: She **told that** to her husband.)
She **told him the news**. (X **nie**: She **told him it**.)

Tell używa się też w znaczeniu odróżnić, np. **tell the difference** wskazać różnicę między dwiema rzeczami, czy **tell one from the other** odróżnić jedno od drugiego, np.:

I can't **tell** this note **from** the previous one – I just can't hear the difference.

Inny popularny zwrot to **tell the time** powiedzieć, która jest godzina, np.:

Ruth learnt to **tell the time** when her mum got her a watch for her fourth birthday.

Tell (ale nie **say**) spotykane jest w znaczeniu powiedzieć komuś, żeby coś zrobił, np.:

Dad's **told me** to clear my wardrobe and make room for our guest. (X **nie**: Dad's **said to me to** clear ...)

1. Choose the correct verb.

Example: She **said/told** me about her family.

- Tonight, I'll **say/tell** you a story about a small dwarf.
- Say/Tell** your mother what happened – she won't blame you if you **say/tell** the truth.
- The teacher **said/told** he wouldn't accept any excuses.
- Charles **said/told** he enjoyed water sports.
- Maria **said/told** me that I could borrow her tennis racket.

THAT

W języku potocznym najczęściej omija się słówko **that** że:

Mary told me (that) you were going to start your own business.
The children complain (that) the coach is too strict.

2. Put **that** where possible.

Example: Martin told me **that** he hadn't had a good day.

- Many teenagers claim nobody understands their feelings.
- Felix believes the key to success lies in one's determination.
- The left-wing candidate promised women's standpoint will be respected.

- d) Why does everybody think she's crazy?
 e) Andy told the doctor he had been stung by an exotic insect, which turned out to be a blatant lie.

ZAIMKI

Zaimki osobowe występujące w przytaczanym zdaniu mogą ulec zmianie. Zależy to od tego, kto cytuje daną wypowiedź.

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
I will help you carry your bag, said Tom.	Tom said he would help me to carry my bag.

Zaimki wskazujące **this, that, these, those** można zamienić na przedimek **the**.

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
These trousers are old-fashioned!, said Al.	Al said that the trousers were old-fashioned.

Zaimki **this** oraz **that** mogą być również zastąpione zaimkiem **it**.

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
Tell me that ! Mary insisted on me.	Mary insisted on me to tell it to her.

CZASOWNIKI

Jeśli czasownik wprowadzający przytaczaną wypowiedź ma formę czasu teraźniejszego, w obrębie przytaczanej wypowiedzi nie następują zmiany dotyczące czasu gramatycznego:

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
The children: The coach is too strict.	The children complain the coach is too strict.

Jednak jeśli czasownik, który wprowadza cytowane zdanie, jest w czasie przeszłym (np. **said, told, knew**), trzeba odpowiednio zmienić także formę czasownika w zdaniu podrzędnym. Ilustruje to poniższa tabela.

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
Present Simple	Past Simple
I'm a psychologist, she answered.	She said she was a psychologist.
Present Continuous	Past Continuous
I am drinking coffee, he explained.	He explained he was drinking coffee.
Present Perfect	Past Perfect
I haven't done it before, he whispered.	He whispered he hadn't done it before.

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
Present Perfect Continuous	Past Perfect Continuous
Jasper: I've been waiting for half an hour.	Jasper complained he had been waiting for half an hour.
Past Simple	Past Perfect
They spent all the money! shouted Nick.	Nick shouted that they had spent all the money.
Past Continuous	Past Perfect Continuous
I was trying to break into his account, she confessed.	She confessed she had been trying to break into his account.
will	would
Future Simple	would + czasownik
My fiance won't change his mind, Amy said.	Amy said that her fiance wouldn't change his mind.
Future Continuous	would + be + Present Participle
Luke: 'We'll be dancing all night.'	Luke said that they'd be dancing all night.
Future Perfect Simple	would + have + Past Participle
By the end of the month our team will have finished the project.	They announced that by the end of the month their team would have finished the project.
Future Perfect Continuous	would + have been + Present Participle
Derek: Val will have been running her boutique for two years by the end of 2025.	Derek remarked that Val would have been running her boutique for two years by the end of 2025.
can	could
I can do the cooking, she agreed.	She agreed she could do the cooking.
may (prawdopodobieństwo)	might
She may be at home.	Jack suggested that she might be at home.
may (przezwolewanie)	could
I may come earlier, he proposed.	He proposed he could come earlier.
must (prawdopodobieństwo)	must
It must be a terrible shock to you.	She sobbed that it must be a terrible shock to me.
must (konieczność, obowiązek)	had to
I must run away, he thought. Kids, you must listen to the teacher.	He thought he had to run away. Dad told his kids that they had to listen to the teacher.

Czasowniki w formie **Past Perfect** i czasowniki modalne **might, ought to, could, should** oraz **would** podczas przekształcania na mowę zależną nie ulegają żadnej zmianie.

Kiedy czasownik wprowadzający cytat jest w czasie przeszłym, a my pragniemy podkreślić, że dane stwierdzenie jest nadal prawdziwe, możemy zachować czasownik w przytaczanym zdaniu w niezmienionej formie:

I really **enjoy** cooking, she said. → She said **she really enjoys** cooking.

3. Change the statements into reported speech.

Example: Peter: I want to travel the world.

→ Peter says that **he wants to travel the world.**

a) Ellen: I like Italian cuisine.	Ellen says that
b) Mum and dad: We're leaving.	Mum and dad say that
c) My neighbour: The rent went up.	My neighbour says that
d) Carla: I'm ready.	Carla says that
e) Tony: I haven't taken my wallet.	Tony says that

4. What did they say? Choose the right statement.

Example: She said she had travelled round the world.

A. 'I travelled round the world.' B. 'I travel round the world.' C. 'I'd travel round the world.'

1. He told me that he was going to get married.

- A. 'I'm going to get married.' B. 'He was going to get married.'
C. 'I was going to get married.'

2. They said they didn't enjoy their stay.

- A. 'We didn't enjoy our stay.' B. 'We hadn't enjoyed our stay.'
C. 'We don't enjoy our stay.'

3. He told her she looked nice.

- A. 'She looks nice.' B. 'You look nice.'
C. 'She looked nice.'

4. He said he'd been feeling exhausted.

- A. 'I'd been feeling exhausted.' B. 'I was exhausted.'
C. 'I've been exhausted.'

5. She informed me she was typing an urgent message.

- A. 'I was typing an urgent message.' B. 'I'm typing an urgent message.'
C. 'She was typing an urgent message.'

ZDANIA WARUNKOWE W MOWIE ZALEŻNEJ

Przytaczane w mowie zależnej zdania warunkowe podlegają zazwyczaj tym samym przekształceniom, co inne wypowiedzi:

If it **doesn't snow**, I'll go hiking **tomorrow**. → Tony said if it **didn't snow**,
he'd go hiking the following day.

ZEROWY OKRES WARUNKOWY

Zmiana czasu następuje wówczas, gdy opisywana sytuacja jest już nieaktualna. Porównaj:

Henry: If Louise **gets** annoyed, she usually **goes** straight to bed and literally **sleeps** the stress off. (situation still valid)

Henry said that if Louise **gets** annoyed, she usually **goes** straight to bed and literally **sleeps** the stress off. (situation still valid)

Henry: If Louise **got** annoyed, she usually **went** straight to bed and literally **slept** the stress off. (past habit)

Henry said if Louise **got** annoyed, she usually **went** straight to bed and literally **slept** the stress off. (past habit)

PIERWSZY OKRES WARUNKOWY

Jeśli sytuacja opisywana w pierwszym okresie warunkowym nadal jest możliwa, nie wprowadzamy zmian w przytaczanej wypowiedzi:

Mary: We'll **catch** the train if we **hurry**.

Mary said that we'll **catch** the train if we **hurry**. (= we still can catch the train)

Mary said that we'd **catch** the train if we **hurried**. (= the train has already left)

DRUGI OKRES WARUNKOWY

Analogicznie, również w przytaczanych wypowiedziach w drugim okresie warunkowym zmiany wprowadza się tylko wtedy, gdy opisywana sytuacja jest już nieaktualna:

Jim: If I **had** more time, I'd **write** a novel.

Jim said that if **he had** more time, **he'd write** a novel. (= Jim still hasn't got enough time to write a novel)

Jim told me last year that if **he had had** more time, **he'd have written** a novel.
(= perhaps Jim has got more time now, the speaker recalls what Jim said some time ago)

TRZECI OKRES WARUNKOWY

Przytaczając wypowiedzi w trzecim okresie warunkowym, nie wprowadzamy zmian dotyczących czasów:

Serge: If I **had known** about Ralph's gambling addiction, I **wouldn't have entrusted** him with the money.

Serge confessed that if he **had known** about Ralph's gambling addiction, he **wouldn't have entrusted** him with the money.

He said that if she **had missed** the coach, she **would have had** to get a taxi.

5. Change the statements into reported speech.

Example: We're going to be late. → He said that **we were going to be late**.

a) I don't want to stay here. He said that

b) Penny is leaving at ten tomorrow. He told us that

- c) The living room needs tidying up. Dad told us
- d) The pupils haven't finished their lunch yet. The canteen chef knew
- e) If you don't stop disturbing me, I won't get you an ice cream. Julien's elder sister told him that
- f) I scored two goals! The boy boasted

OKREŚLENIA CZASU I MIEJSCA

W mowie zależnej zmianie ulegają również słowa określające czas i miejsce zdarzenia. Poniżej przedstawione są przykłady koniecznych zmian:

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
today dzisiaj	that day tamtego dnia
tomorrow jutro	the next day, the following day następnego dnia
yesterday wczoraj	the previous day, the day before poprzedniego dnia
two days ago dwa dni temu	two days before, two days earlier dwa dni wcześniej, dwa dni przedtem
now teraz	then wtedy
here tutaj	there tam
come przyjść	go iść

I bumped into a friend of mine **yesterday** in the pub, he said.

→ He said that he had bumped into a friend of his in the pub **the day before**.

I'll come to see you **tomorrow**, she promised.

→ She promised that she would come to see me **the next day**.

Słowa określające czas i przestrzeń nie ulegają modyfikacjom przy wprowadzaniu mowy zależnej, jeśli przekazujemy relację ze zdarzenia na bieżąco, z miejsca, w którym się ono dzieje.

6. Choose the correct option.

- a) My skiing instructor **said/told** me I **am/was** making progress.
- b) Our history teacher said that World War I **broke/had broken** out in 1914.
- c) Jessica said she **won't/wouldn't** come to the party.
- d) Did you know what had happened **yesterday/the day before**?
- e) Stella told –/us she **practises/practised** the guitar every day.

3. MOWA ZALEŻNA – PYTANIA

Jeśli chcemy przytoczyć w mowie zależnej czyjeś pytanie, musimy dokonać takich samych zmian form czasowników, słów określających czas i miejsce oraz zaimków, jak w przypadku przekształcania stwierdzeń. W przytaczanych pytaniach zmienia się

również szyk zdania z przestawnego na prosty. Pytania w mowie zależnej (pytania pośrednie) stają się zdaniami twierdzącymi lub przeczącymi. Nie używa się w nich czasowników pomocniczych **do**, **does** i **did**.

MOWA NIEZALEŻNA	MOWA ZALEŻNA
When will you finish your work? she asked.	She asked me when I would finish my work.

Pytania w mowie zależnej (pytania pośrednie) wprowadza się za pomocą całych zdań, np.: **She asked, I would like to know, Could you tell me** itd.:

The woman **asked me** where I had bought those shoes.

I would like to know when
the festival starts.

Could you tell me when
the festival starts?

IF I WHETHER

Pytania, które w mowie niezależnej zaczynają się od czasownika pomocniczego (**do**, **does**, **did**, **has** itd.), w mowie zależnej wprowadza się przy pomocy słówek **if** lub **whether**, które w tym wypadku stanowią odpowiednik polskiego czy:

Is their gig cancelled?		
Can you please tell me	if	their gig is cancelled?
Will your husband join us?		
Melinda wasn't sure	whether	my husband would join us.
Could you help us?		
We were wondering	if	you could help us.
Sarah asked	whether	I would attend the party.
Luke asks	if	you would like some coffee.

WHETHER CZY IF

W mowie zależnej **whether** może na ogół występować wymiennie z **if**:

I wonder **whether/if** they will arrive on time.

Dennis wasn't sure **whether/if** he would be able to go to the party.

You should ask **whether/if** you may leave your luggage here.

Jeśli **if** oznacza *jeżeli*, nie możemy go zastąpić wyrazem **whether**:

If you work hard, you'll pass the test. (X nie: ~~**Whether you work hard**~~, you'll pass the test.)

Po niektórych czasownikach preferowane jest użycie **whether**, a nie **if**. Do wyrazów tych należą: **advise** doradzać, **consider** rozważać, **discuss** dyskutować:

She's worked for them before, so I suppose she could **advise whether** to accept the offer or not.